

บันทึกองค์ความรู้เรื่อง

การขนย้ายพระเสวตอดุลยเดช ฯ ไปขึ้นโรง ณ.พระราชวังไกลกังวล

น.สพ.ดร.สิทธิเดช มหาสาวังกุล

ที่ปรึกษาผู้เชี่ยวชาญด้านสัตวแพทย์

ในหลวงรัชกาลที่ ๙ ทรงมีช้างคันประจำรัชกาลถึง ๒๑ ช้าง และล้มไปจำนวนหลายช้าง ที่ยังคงมีชีวิตอยู่ปัจจุบันมี ๑๑ ช้าง เดิมที่ตั้งแต่สมัยต้นกรุงรัตนโกสินทร์นั้นช้างเผือก หรือช้างสำคัญนั้น จะขึ้นโรงที่โรงช้างคัน ภายในพระบรมมหาราชวัง แต่สมัยปัจจุบันได้มีการย้ายโรงช้างคัน ไปอยู่ที่พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน ภายในพระราชวังดุสิตแทน ในแต่ละวันควาญช้างก็จะนำช้างสำคัญออกมาเดินเล่นนอกโรงช้างคัน ภายในสวนจิตรลดา เพื่อให้ช้างได้พักผ่อนและออกกำลังกาย แต่มาในระยะหลายปีหลังมานี้เอง สถานที่ภายในสวนจิตรลดาก็เริ่มคับแคบลง เนื่องจากในหลวงรัชกาลที่ ๙ ทรงมีโครงการส่วนพระองค์มากกว่า ๑,๐๐๐ โครงการ และหลายโครงการพระองค์ท่านได้นำมาตั้งและทดลองภายในสวนจิตรลดา ทำให้สถานที่นำช้างออกเดินเล่นก็ลดลง ท่านจึงโปรดเกล้าฯ ให้มีการย้ายช้างสำคัญออกไปพักผ่อนยังสถานที่ต่างๆ โดยในปี พ.ศ.๒๕๒๕ ได้โปรดเกล้าฯให้นำช้างพลายยอดเพชร ไปพักผ่อนที่ศูนย์ฝึกลูกช้าง จ.ลำปาง และในปี พ.ศ.๒๕๓๒ ได้โปรดเกล้าฯให้นำช้างพลายขวัญเมือง และพลายวันเพ็ญ ไปพักผ่อนที่ศูนย์ฝึกลูกช้าง อ.งาว จ.ลำปาง เช่นกัน ปัจจุบันช้างสำคัญทั้ง ๓ ช้างได้ย้ายมาขึ้นโรงที่โรงช้างคัน ภายในศูนย์อนุรักษ์ช้างไทย อ.ห้างฉัตร จ.ลำปาง

ในปี พ.ศ.๒๕๓๘ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๙ โปรดเกล้าฯให้ย้ายช้างสำคัญที่ขึ้นระวางแล้วเกือบทั้งหมดออกจากโรงช้างคัน สวนจิตรลดา โดย เพศผู้ ๒ ช้าง คือ พระเสวตภาสुरคเชนทร์ และพระเสวตสุททวิลาส ไปพักผ่อนที่โรงช้างคัน ศูนย์อนุรักษ์ช้างไทย จ.ลำปาง และเพศเมีย ๔ ช้าง คือ พระวิมลรัตนกิริณี , พระศรีนราธิราชกิริณี , พระเทพวัชรกิริณี และพังมด ไปพักผ่อนที่ โรงช้างคัน พระตำหนักภูพานราชนิเวศน์ จ.สกลนคร คงเหลือแต่พระเสวตอดุลยเดชพาหนะ ที่พระองค์ทรงโปรดมากที่สุด อยู่ภายในโรงช้างคัน สวนจิตรลดา เนื่องจากเป็นช้างเผือกเชือกเอก และเป็นช้างเผือกเชือกแรกในรัชกาลปัจจุบัน

ในช่วงระยะ ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๕ เป็นต้นมา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงเสด็จแปรพระราชฐานไปประทับ ณ.พระราชวังไกลกังวล จ.ประจวบคีรีขันธ์ ก่อนข้างจะเป็นการถาวร จึงโปรดเกล้าฯให้มีการก่อสร้างโรงช้างคัน และย้ายคุณพระเสวตอดุลยเดชฯ จากสวนจิตรลดา มาขึ้นพระราชวังไกลกังวล

ในวันที่ ๑๗ เมษายน ๒๕๔๗ ซึ่งเป็นวันกำหนดการขนย้ายคุณพระฯ ในเวลา 16.00 น. ได้มีพิธีทางพราหมณ์ โดยพราหมณ์หลวงได้มาทำพิธีหน้าโรงคุณพระฯ เพื่อบอกกล่าวเทพยดา ให้การ

ขนย้ายคุณพระเป็น ไปด้วยความรีบร้อน และเวลา ๒๓.๓๐ น. ก็ได้ทำการขนย้ายคุณพระฯ โดยรถบรรทุกเทรเลอร์ทหารของ ขส.รอ. โดยมีรถตำรวจทางหลวงนำขบวน ใช้เวลาประมาณ ๓ ชม. จึงเดินทางถึง พระราชวังไกลกังวล ในเวลาประมาณเกือบตี ๓ ของวันใหม่ โดยมีข้าราชการชั้นผู้ใหญ่หลายท่าน นำโดยผู้ว่าราชการจังหวัดประจวบฯ มารอรับ

และในวันที่ ๒๔ เมษายน ๒๕๔๗ ก็ได้มีพระราชพิธีสมโภชโรงช้างคัน โดยเวลา ๑๐.๓๕ น. ได้มีพิธีลอดโกลนทวาร (ประตูป่า) ซึ่งเป็นการต้อนรับคุณพระฯมายังบ้านใหม่ เป็นพิธีทางศาสนาพราหมณ์ โดยพระครูวามเทพมุนี บูชาพระเทวกรรม หลังจากนั้นก็จะนำคุณพระเสวตอดุลยเดชฯ พร้อมเครื่องทรงเต็มยศ เคนลอดซุ้มประตูป่า โดยมีพราหมณ์ เป่าสังข์นำหน้า ๒ เชิญพระเทวกรรมนำหน้า ๑ พระราชครูพราหมณ์ ประพรมน้ำเทพมนต์เมื่อคุณพระฯ เคนลอดซุ้มประตู พราหมณ์ปล่อยไก่ป่า และนกเขา ควบคู่กันนำคุณพระฯเข้าไปยัง โรงช้างคัน เป็นอันเสร็จพิธีตอนเช้า

และในช่วงค่ำ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ได้เสด็จพระราชดำเนินเพื่อประกอบพิธีสมโภชโรงช้างคันด้วยพระองค์เอง

เวลา ๒๐.๓๕ น. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯเสด็จพระราชดำเนินถึงโรงช้างคัน เสด็จเข้าสู่พลับพลาที่ประทับ ทรงจุดธูปเทียนเครื่องนมัสการบูชาพระพุทธรูปปฏิมาชัยหลังช้าง ซึ่งเป็นพระพุทธรูปซึ่งมีมาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ ๑ ทรงกราบ , ประทับพระราชอาสน์ , ทรงศีล ประธานสงฆ์ถวายศีลจบ พระสงฆ์ ๑๐ รูป เจริญพระพุทธมนต์ เมื่อพระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์จบแล้ว ทรงเสด็จฯไปประเคนจตุปัจจัยไทยธรรมถวายพระสงฆ์ เสร็จแล้วทรงประทับพระราชอาสน์ที่เดิม ทรงหลังทักษิณาทน พระสงฆ์ถวายอนุโมทนา ถวายอดิเรก และเสด็จฯไปทรงกราบที่หน้าเครื่องนมัสการ , ทรงลาพระสงฆ์ หลังจากนั้นทรงเสด็จฯไปทรงสุหร่าย ทรงเจิมประตูโรงช้างคัน และทรงเข้าสู่โรงช้างคัน ทรงพระสุหร่ายน้ำพระพุทธมนต์พระราชทานพระเสวตอดุลยเดชฯพานฯ และทรงมีพระราชปฏิสันถาร กับคุณพระเสวตฯ และทรงตรัสประโยคแรกว่า “ ยังจำฉันได้ไหม แล้วเอาไว้ฉันจะพาคุณทองแดงมาเยี่ยมนะ “ และทรงพระราชทานอภัยแก่คุณพระฯ ซึ่งคุณพระฯได้แสดงความคำนับโดยยกวงมาแตะที่หน้าผากตลอดเวลาที่รับอภัยพระราชทาน พระองค์ท่านทรงประทับยืนอย่างใกล้ชิดบนแท่นยื่นช้าง และทรงยื่นพระหัตถ์สัมผัสกับวงคุณพระฯ ซึ่งคุณพระฯก็ยื่นวงมาสัมผัสพระหัตถ์อย่างใกล้ชิด

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงประทับยืนกับคุณพระเสวตฯ และพระราชทานอภัยอีกหลายครั้ง ในขณะเดียวกันก็ทรงมีพระราชปฏิสันถารกับคณะของหมอผู้ดูแลสุขภาพช้างในการขนย้าย ซึ่งเข้าเฝ้าอย่างใกล้ชิด และทรงตรัสว่า “ ช้างนี้ฉลาดกว่าหมานะ ...ช้างจำได้ บางครั้งหมาสอนอะไรก็ไม่จำ “ และทรงตรัสอีกว่า “ ช้างเชื่อนี้ยาวสง่างาม “ พร้อมกับรับสั่งว่า “ อยากให้มีการเก็บตัวอย่าง ดีเอ็นเอ ของช้างเผือก ทุกๆเชือกเอาไว้ ศึกษาทางวิทยาศาสตร์ “ และทรงรับสั่งอีกว่า “ อยากให้พวกหมอหมูนเวียนกันมาช่วยดูแลสุขภาพคุณพระฯ ด้วย “

พระองค์ทรงใช้เวลาอยู่กับคุณพระเสวตฯ ในโรงช้างต้น นานกว่าครึ่งชั่วโมง ก่อนที่จะเสด็จพระราชดำเนินกลับ ซึ่งเหล่าข้าราชการบริพาร ที่ติดตามเสด็จ ต่างเห็นพลังแห่งความเมตตาของพระองค์ท่านที่มีต่อสัตว์ และสี่พระพักตร์ที่อ้อมเอิบและยิ้มแย้มตลอดเวลา และคุณพระฯ ก็รับรู้ได้ถึงพลังแห่งบารมีของพระองค์ท่าน คุณพระฯ ได้แสดงอาการนอนน้อมถ่อมตน นิ่ง และสุขุม ตลอดงานราชพิธีอันสำคัญนี้ และเมื่ออยู่ต่อหน้าพระพักตร์ ก็ได้แสดงความเคารพเมื่อได้รับพระราชทานอภัย โดยยกวงขึ้นแตะที่หน้าผาก โดยที่ความขง้างไม่ได้ออกคำสั่งเลย เป็นที่น่าอัศจรรย์ใจของเหล่าข้าราชการบริพารที่มาร่วมงานพระราชพิธีครั้งนี้ยิ่งนัก

